În “Un cuib de nobili”, romanul subapreciat al lui Ivan Turgheniev, sunt descrise multe personaje memorabile, printre care inclusiv o figură feminină despre care Dostoievski spunea că este cel mai pur tip feminin rusesc din literatură. Însă nu despre Lisa aș dori să discut mai jos, ci despre un personaj secundar în poveste, pe nume Ivan Petrovici, relevant pentru o anume tipologie “superioară”, pe care o putem întâlni, cred, la tot pasul, și în zilele noastre.

Ivan Petrovici s-a născut într-o familie de boieri, dar a fost crescut la o mătușă “bătrână și bogată”, care l-a pasat rapid sub comanda unui tutore francez, discipol al lui Rousseau. Pedagogul “s-a mulțumit să îmbuibe capul elevului său cu toată înțelepciunea veacului al XVIII-lea; iar acesta umbla plin de ea. Înțelepciunea se afla în el, dar fără să se amestece cu sângele lui, fără să-i pătrundă în suflet și fără să se amestece prin convingeri nestrămutate”.

În tinerețe, după peripeții imorale care nu i-au lăsat multe urme în conștiință, Ivan descoperi Occidentul, mai precis Anglia, în toată splendoarea sa. Ceea ce știa din cărți vedea acum cu ochii săi și îl umplea de uimire. Primele schimbări au apărut în vestimentație. “Purta părul tăiat scurt, plastronul cămășii scrobit, redingote de culoarea mazării, cu pulpane lungi și cu o mulțime de gulerașe”. Apoi, afișă o atitudine serioasă, acră, măcinată de marile probleme ale omenirii. Drept pentru care se hotărî să revină în Rusia din dragoste pentru ținutul natal. Dorea să aducă acasă cât mai multe din miracolul apusean și să schimbe în bine lucrurile, să fie și Rusia sa o țară ca afară, asta “deși aproape nu cunoștea Rusia, nu ținea la niciun obicei rusesc, iar rusește se exprima într-un mod ciudat. În discuții obișnuite, graiul său obișnuit era împrestriţat de barbarisme.”

Îl supărau cel mai tare lipsa unui sistem, lipsa de organizare sau mai degrabă îl supăra orice. Conștiincios, a venit în casa natală cu planuri minuțioase prin care dorea să schimbe, în esență, totul. Dar cum trebuia să se apuce de undeva, începu cu propria gospodărie. “La moșia lui, de

acum înainte toate vor trebui să meargă după un sistem nou.”, ne spune Turgheniev.

Și nu a trecut mult până când Ivan Petrovici s-a pus pe treabă pentru a îmbunătăți lumea. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să scape de asistații sociali. Au fost dați afară “pripășiții și trântorii. Printre aceștia căzură victime două femei bătrâne, una oarbă, iar cealaltă paralizată și încă un maior neputincios, de pe vremea asediului cetății Oceakov, pe care – din pricina lăcomiei sale, ce-i drept remarcabile – îl hrăneau numai cu linte și pâine neagră”.

Odată rezolvat cazul declasaților, se trecu la imaginea casei. Servitori au primit haine noi, de la masă s-au scos felurile și băuturile consacrate pentru a face loc ultimelor tendințe culinare, iar pe blazonul familiei a apărut frumoasa inscripție “în legalitate e virtutea”.

La capitolul politică externă, tânărul angloman întrerupse relațiile cu toți obișnuiții casei, cărora le închise fără explicații ușa în nas. În locul lor, fu preferat un baron îndepărtat, “cu o educație foarte aleasă și extrem de prost”.
Pentru administrarea moșiei, Ivan Petrovici aduse un valet francez care trebuia să preia frâiele guvernării locale de la sora lui Ivan, Glafira, cea care îi crescuse copilul lui Ivan până la opt ani și care conducea, de fapt, toate treburile casei. Până la urmă, francezul a trebuit să se recunoască înfrânt de viața la țară și de energia Glafirei, așa că și-a pierdut slujba, deși tânărul boier l-ar mai fi ținut.

“Cât despre gospodărie, administrarea moșiilor, cu toată intenția lui Ivan Petrovici, exprimată de atâtea ori, de a insufla o viață nouă acestui haos – toate au rămas ca și în trecut”, ne spune autorul. În pofida acestui eșec de amploare, ceva s-a schimbat. Au crescut taxele. “dijma s-a mărit pe ici, pe colo, iar boierescul a ajuns mai apăsător”. Nu în ultimul rând, mujicii nu mai puteau vorbi cu domnul deoarece acesta pur și simplu nu îi putea suporta.

Chiar și fiul său, pe care Ivan își exersase cu nesăbuință mâna de reformator și educator social, a observat diferența considerabilă între “teoriile sale largi, liberale și despotismu-i mărunt, sec”.

Nu este greu să întâlnești, astăzi, tineri precum eroul descris de Turgheniev. Oameni idealiști la modul declarativ, cu o educație romantică, superficială, ideologi, admiratori necondiționați ai Vestului, din care nu înțeleg nimic, la fel cum nu înțeleg nimic din țara de baștină, fanatici în dorința lor de a schimba radical lumea de acasă, de a o băga în patul procustian al

Occidentului, de a epura tot ce nu pricep, de a înlocui tradițiile, obiceiurile și cutumele cu domnia impersonală a reglementărilor și legilor inumane, orbi la tot ce nu le hrănește egoul, incapabili de a-și îmbunătăți propria viață, mereu concentrați pe schimbarea celorlați, liberali de fațadă, totalitari în fond, de fapt, oameni moderni în toată decadența lor sufletească .